

DUBBELPAS

DUBBELPAS

roman

Etienne
Van den Steen

Auteur: Etienne Van den Steen
Cover: Prieuré de Serrabonne
ISBN: 9789465202419
2025 © Etienne Van den Steen

DEEL I

Sommige dingen vergeet ik liever niet. Ook al heb ik ze niet in levenden lijve meegemaakt en zijn ze nu niet meer echt belangrijk. Eén daarvan is: mijn vader Pascal werd geboren op woensdag 26 mei 1926, dezelfde dag als die van Miles Davis, die de ‘Picasso van de jazz’ wordt genoemd, dat is 45 jaar na de echte Picasso en 22 jaar na Dali.

De dag op zich betekent niets, net zomin als het jaar. Het was een koele dag met gematigde noordwestenwind, in een klein straatdorp dat al jaren verloren lag in een kleurloos stuk van het Oost-Vlaamse landschap, een dorp dat niet scheen te kunnen kiezen tussen glooiend en niet glooiend, vlak en niet vlak: Nieuwerkerken. Op die bepaalde dag lagen de straten gevangen onder een asgrijze hemel, in afwachting van het echte lenteweer dat niet leek te komen. Wat economische bedrijvigheid betrof had dit dorp in de eerste helft van de twintigste eeuw weinig of zelfs helemaal niets te bieden. Deze situeerde zich vooral bij de burelen: Aalst in het noorden, dat strategisch gelegen was aan haar Dender, kende een bloeiperiode op gebied van textielindustrie. Zij mocht zich een stad noemen. Aan de zuidkant

lag Haaltert waar een reeks familiebedrijven de gemeente een zekere uitstraling bezorgden door de aanmaak van 'Brusselse' kant, die niet in Brussel werd gemaakt maar er wel massaal werd verkocht, zelfs in oorlogsjaren aan de bezetter. De actieve bevolking van Nieuwerkerken bestond voor een groot deel uit landbouwers en kroeguitbaters, de niet-actieve uit schooiers en klaplopers.

Pascals ouders waren van bescheiden afkomst. Vader Gustaaf, in de volksmond 'Jef' zoals haast iedereen in die tijd, was een keuterboer, gehandicapt aan de linkerarm ten gevolge van kinderverlamming. Hij had een bos zwart haar die vreemd genoeg stevig de hoogte in groeide, met daaronder een modebewuste Hitlersnor, ook al was er in die jaren nog geen sprake van Hitler. Ondanks zijn handicap zag hij er behoorlijk *good looking* uit, te meer omdat hij die handicap op schaarse gelegenhedsfoto's discreet wist te verbergen achter de rug van zijn echtgenote Marie-Rosalie. En: hij beschikte over een paar lappen grond wat in deze tijd een troef van formaat was. Ondanks die ouderlijke bescheidenheid werd Pascal door zijn moeder liefdevol opgevoed, kreeg hij van haar kant een fijnzinnig karakter en artistiek talent mee. Eénmaal per jaar spaarde zij een deel van haar

centen op om hem op schoolreis te laten gaan met de gemeenteschool uit de buurt. Maar in 1938 sloeg het noodlot toe.

Hij was twaalf en het weer was trouw aan zichzelf: miezerig, koud, de motregen viel onophoudelijk neer in de lege doodstille straten. Moeder Marie-Rosalie stond te wachten aan de schoolpoort, onder een te klein afdak dat met moeite die naam waardig was. De bus die Pascal moest terugbrengen van zijn uitstap had vertraging, wat haar wellicht aan het twijfelen bracht: teruggaan naar huis of blijven staan. Zij besliste te wachten, raakte na een uur doornat en verkleumd van de kou. Het gevolg was dat zij een longontsteking opliep, waaraan zij twee weken later stierf. Sedertdien had Pascal niet alleen een hekel aan elke vorm van schoolreis voor kinderen, maar aan elke school op zich.

Na de dood van zijn echtgenote liet Jef zich gaan, verloor de moed om nog iets positiefs te presteren, om verder te boeren, hij verkocht zijn lappen grond waarvan hij de opbrengst aan een nieuwe vrouw verpatste, Georgine, bijgenaamd 'Snoek', die een winkeltje had in breiwerk, hoeden en allerhande naaigerei. Het lag in de schaduw van de hoge kerktoren van Haaltert en wellicht deed zij er nog wat anders dat zij

verborgen hield. Daarnaast exporteerde zij berooide dorpsgenoten naar Amerika en Canada via de Red Star Line. Een groot bord waarop het schip *Canadian Pacific Liner* stond afgebeeld, sierde de hoekgevel van haar winkel. Overal kende zij de weg, vooral ook naar het bescheiden fortuin van Jef, die met al zijn ellende geen zin en vandaar ook geen tijd meer had voor enige vorm van opvoeding van zijn zoon Pascal. Hij liet de knaap vol onbegrip en gefrustreerd achter bij zijn zus Maria die slagersvrouw was en woonde in een zijstraat van het dorp, de Muisstraat. *Beenhouwerij Rottiers* werd Pascals nieuwe thuis in oorlogsjaren. Want één jaar later brak WOII uit. Tot hier het begin.

Ondanks het weinige voedsel dat hij dagelijks voorgeschoteld kreeg, dat werd gezegd en het waren inderdaad magere jaren, groeide hij op tot een kerel, die wat zijn uiterlijk betrof als twee druppels water geleek op Frank Sinatra. Slank, met goed afgemeten proporties, haar dat achterover in golven viel boven een met tussenpozen aanstekelijke glimlach. Alleen was hij, voortgaande op kleine zwart/wit fotootjes, iets groter van postuur dan de opkomende *American Voice* en hij kon helemaal niét zingen. Waar hij wel in uitblonk was tekenen en schilderen. Toen hij amper zeventien was

slaagde hij erin zijn zelfportret met pastel te tekenen of met aquarel te schilderen en het mocht gezegd zijn: een foto kon er niet aan tippen. Sint Lucas, de school voor kunst en architectuur in Gent, leek dus een normale keuze voor iemand met zo'n uitzonderlijk talent. Alleen stond zijn opstandig karakter dat hij meegekregen had van en door zijn vader Jef meestal in de weg van een goede verstandhouding met leerkrachten. Toch waagde hij zich aan een poging, reed elke dag per fiets naar Gent en terug. Na minder dan een jaar had hij de hele school en meteen ook zijn eigen toekomstvooruitzichten overboord gegooid met het excuus dat die rit per fiets hem te ver was geworden. Soms loog hij dat er overal bommen vielen - het was 1944 en nog steeds oorlog - maar niemand geloofde dat.

Op de leeftijd van achttien had hij in zijn adoptiedorp ondertussen wel alle straten verkend, langs beide kanten doorgelopen met in zijn achterhoofd het verlangen zo vlug mogelijk te ontsnappen aan zijn huidige 'thuis' die er in zijn optiek geen was. Dat kon alleen maar als hij over het nodige geld beschikte. Met dit inzicht begon hij dus zijn zoektocht naar een lief met rijke ouders. Vaak was dat in gezelschap van zijn nieuwe vriend Albert, die eerlijk gezegd een

toevallige leeftijdsgenoot was uit dezelfde straat, die ook meestal zelf zijn gezelschap kwam opzoeken en bijgevolg achter hem aanliep om zich niet alleen te zitten vervelen. Albert wilde naast belastingcontroleur fotograaf worden, of omgekeerd, een combinatie die hier en daar vragen opriep, vandaar dat hij zonder uitzondering met een fototoestel van het merk *Kodak* rond de hals rondliep. Hij wilde de wereld rond zich in foto's vastleggen, van alles en nog wat momentopnames maken. Op bepaalde dagen kon Pascal zijn gezelschap best gebruiken, al was het maar om voor een feestdag hier en daar zoals Drie Koningen doorheen het dorp te trekken, aan willekeurige deuren aan te bellen en Albert een half liedje te laten zingen. Op andere momenten vonden zij dan wel wat anders om mee te leuren: koekjes, wafels, snoep.

“Kan je geloven dat ik dit geleur beu ben,” zei Pascal op een dag. “Al dat geleur met die brol hier, die karamellen, die koeken, die ... Ze zijn met moeite te vinden! En ik kan zelfs niet zingen.”

“Ja,” antwoordde Albert zonder aarzelen, “ik ook.”

Zij keken elkaar aan.

“Die brol, dat is voor kinderen.”

Albert knikte beamend. Dat deed hij doorgaans in elke situatie.

“Wij zijn toch geen kinderen, ik ben achttien. En jij ...”

“Ook.”

Ze stapten verder. Gedurende een seconde of tien maakten hun woorden plaats voor innovatieve gedachten, wat in principe voor Albert een hele opgave was, aangezien hij de grootste moeite had met het werkwoord ‘zwijgen’. Na een twintigtal meter bleef hij met een ruk staan.

“Waarom verkoopt ge geen tekeningen?” vroeg hij dan.

“Tekeningen?”

“Wel ja, kleine tekeningen met ... met iets ... met uw portret, niet dat van mij natuurlijk, waarom niet. En aquarelletjes op zwart of wit papier. Ge zijt daar toch een krak in?”

Pascal dacht na. Albert deed hetzelfde. Dan begonnen zij te lachen.

“En weet ge wat?” ging Albert verder, “als ze d’r eentje kopen, krijgen ze van mij een foto met henzelf en de kunstenaar erop. We delen de opbrengst.”

En zo ontmoette Pascal zijn toekomstig lief in de Edestraat. Haar naam was Madeleine. Toen zij aanbelden opende ze de deur, raakte wellicht

gehypnotiseerd door zijn aanblik, naïef als zij was, kocht een portretje op papier van hem omdat zij niet anders durfde. Ofschoon dit laatste feit niet bewezen is. Zij was één van drie dochters van de rijke katholieke kantfabrikante 'Maria Bleys', die eigenares was van minstens de helft van de huizen in de Edestraat. Meteen wist Pascal wat hem te doen stond: vanaf dit ogenblik ging hij elke zondagmorgen plichtbewust naar de mis in de dorpskerk, iets dat absoluut niet bij zijn karakter en gewoontes paste. Maar hij had er een dwanggedachte van gemaakt om Madeleine tijdens de preek rustig te kunnen observeren. Na twee missen wist hij heel precies waar zij zou plaats nemen: tussen de tiende en de twaalfde rij links in de vrouwenbeuk - vrouwen zaten toen nog gescheiden van mannen - ter hoogte van de preekstoel. Hij paste zijn eigen positie heel precies aan, zodat hij haar blik kon volgen tussen de rest van de hoofden.

Na afloop van de mis sprak hij haar dan buiten de kerkdeur aan alsof deze ontmoeting een gelukkig toeval was. Hij deed haar geloven dat hij katholiek was, vertelde haar bij de wandeling terug naar huis alleen maar aangename dingen, vroeg of zij de foto die Albert had genomen samen met hem mooi vond waarop zij knikte, iets antwoordde over haar nachttafel naast haar bed.

Tot zij arriveerden aan café *De Walput* en het kapelletje bovenaan op de hoek van de *Briel* waar hun wegen scheidden. Soms gingen ze nog iets verder, tot aan het steegje rechtover de *Kasneweg*. Vlak daarnaast lag een klein winkeltje, waar hij en Albert hun snoep kochten, het winkeltje van Raymond Kesteloot, genaamd *Mong Kesj*. Die Mong was van de eerste grote oorlog nooit meer teruggekeerd, was verdwenen maar had hier samen met zijn pasgehuwde vrouw de naam van de winkel achtergelaten. Pascal heeft haar nooit zien lachen. Wie wel lachte was Madeleine. Hij deed haar blozen en verliefd worden. Een jaar later trouwden zij. In die tijd was alles zo eenvoudig. Vanzelfsprekend zelfs.

Meteen betrokken zij in de Edestraat het *Vogelken*, een rijhuis met die naam dat - hoe kan het anders - eigendom was van Maria Bleys en van waar hij vrij vlug de weg naar het station vond, een eind en enkele bochten verderop, waar hij dan de trein richting Brussel nam. Tot ieders verbazing had hij binnen een week in Brussel een job als publiciteitstekenaar gevonden. Hoe hij dit had klaargespeeld zonder iets dat ook maar op een diploma of kennis van de Franse taal geleek, was voor heel wat mensen uit de buurt een raadsel. Mensen begrepen weinig

maar hadden altijd wel een mening over alles, dat beseftte hij. En omdat hij trots was op zijn unieke prestatie en zijn eerste echte salaris, wilde hij dit zonder schroom ook aan iedereen tonen. Daartoe kocht hij op een dag een lange zwarte trenchcoat met een Borsalinohoed, waarmee hij in het dorp in de eerste plaats zichzelf charmeerde op zijn tocht naar de zondagochtend mis. Zijn manier van poseren veranderde bij elke foto die hij door Albert gratis liet nemen, vriendendienst noemde hij dat, zijn manier van stappen evenzeer. Hij glunderde. En niet alleen wanneer hij voor de spiegel stond. Tot het besef hem op de nek viel dat zijn eerstgeboren zoontje Emmanuel van angst begon te gillen, telkens wanneer hij in dit ornaat, deze maffiaplunje, thuiskwam. En hij daarop de deur achter zich dichtsloeg omdat zijn vrouwtje Madeleine hem meer dan geërgerd uitschold voor alles wat pretentieus en lelijk was.

Ikzelf, nog geen jaar oud, lag in de wieg. Ik werd op mijn geboortedag, 17 juli, door grootmoeder Bleys een 'koningskind' genoemd, wellicht per vergissing, waarmee zij dan bedoeld moet hebben dat Leopold III de dag voordien afgetreden was als koning der Belgen, daarmee een einde maakte aan de Koningskwestie, om vervolgens de plaats te ruimen voor Boudewijn,

die in principe nog veel te jong was voor om het even wat. Van in de wieg waar ik lag was ik niet eens in staat dingen van elkaar te onderscheiden, maar toch besepte ik onbewust via mijn gehoor dat dit één van de eerste ruzies in een lange reeks tussen mijn ouders was geworden. Ruzies die stevast over kinderen gingen en zouden blijven gaan. Dit was 1951, het jaar dat in Amerika het *Abstract Expressionisme* met Jackson Pollock en Mark Rothko het avondlicht zag en Miles Davis daarop de hemel in melancholisch fabrieksgrijze *cooljazz* kleurde.

Het jaar 1952 kwam er in snel tempo aan, het jaar waarin Pascals vermeende ellende pas echt moet zijn begonnen: samen met de televisiekoorts die overal opdook, de opkomende verkavelingswoede en de kwistige lintbebouwing met bijhorende ‘koterijen’ die het idyllische Vlaamse landschap een dodelijke dreun gaven, werden mijn twee zussen geboren. Een tweeling dan nog die de welluidende Franse namen Bernadette en Marie-Claire toebedeeld kregen. Frans was toen nog synoniem van etiquette. Zelf heb ik het niet kunnen zien, maar het koude zweet moet hem uitgebroken zijn. Mensen keken hem soms na op zijn zondagmorgentrip naar de kerk en voelden dan iets van leedvermaak dat zij heel behendig konden verbergen. Vier kinderen

op twee jaar tijd had hij zijn ergste vijand niet toegewenst. Hij die ooit zo op zijn vrijheid was gesteld en - wat iedereen dacht maar niet zei - dat hij niet eens van kinderen hield.

De eerste jaren daarna slaagde hij er op miraculeuze wijze in géén bijkomende kinderen meer te maken. Moeder wist waarom. Misschien daarom was hij dan ook bij momenten in staat aangenaam en joviaal te zijn, afhankelijk van het gezelschap waarin hij vertoefde. Sinds hij in zijn nieuwe witte huis met grandioze siertuin erachter was ingetrokken, een huis dat hij inderdaad van zijn schoonmoeder had gekregen, of beter gezegd: zijn echtgenote Madeleine kreeg het als huwelijkscadeau, was het hem aan te zien. Hij was dol op luidruchtige grappen en diners waar de wijn en de complimenten rijkelijk vloeiden. Hij reeg professionele contacten aan elkaar, kreeg geregeld bezoek over de vloer en er was minstens één keer per week het gezelschap van Albert, die hem naar verluidt graag in zijn tekenwerk bezig zag, voor het ganse gezin diavoorstellingen op zondag kwam geven van al de foto's die hij alweer had genomen en terloops zijn *VW-brilkever* samen met zijn kersvers vrouwtje Martha kwam voorstellen. Zij had donker haar, leek een zuiders type zonder het in werkelijkheid te zijn, ze was slank, elegant, niet

alleen omdat zij bevallig stond in petticoat, de hoepelrok uit de fifties. Zij had talent en kreeg daarbovenop de kans van het blad Vogue om in Parijs te gaan werken, een uniek compliment en een unieke kans. Wat Albert haar natuurlijk onmogelijk kon toestaan omdat zij in de lichtstad dan ook moest gaan wonen. Zonder hem. Want ondertussen had hij hier immers zicht op een vaste baan als belastingcontroleur. Dat was in zijn optiek veel belangrijker dan de uitbouw van háár carrière.

Albert bewonderde mijn vader Pascal omwille van zijn moderne visie op de wereld en de kunst, die hij niet alleen door zijn manier van tekenen en schilderen bewees. Want schilderen begon hij meer en meer te doen. Vooral vrouwenportretten op aanvraag. Zijn splinternieuwe opaalgroene Studebaker, het decor en het interieur van zijn flashy witte huis waren daar eveneens voorbeelden van. Strakke lijnen wisselden af met modernistische meubels en dure accessoires. Massa's rode rozen in de tuin. Hij wilde de bezoekers uitsluitend het mooiste en het nieuwste tonen. Kwam daarbij dat zij beiden, mijn ouders, in de jaren vijftig meerdere malen per jaar op reis gingen, samen dan nog wel en steevast naar het zuiden. Voelde moeder Madeleine zich schuldig omdat zij hem met vier

peuters van zijn vrijheid had beroofd? Kon hij haar dat wel vergeven? Want voor hem was naar bed gaan met een vrouw nu eenmaal één zaak, kinderen krijgen een tweede, ze met liefde opvoeden een derde. Zijn hekel aan kinderen groeide gestaag en hij kon die met de jaren minder verbergen. Die kinderen werden dan telkens bij elke reis gedropt, ofwel bij een tante met een te groot hart, ofwel bij grootmoeder Bleys ofwel gewoonweg in een klooster bij de nonnen, aangezien moeder Madeleine's zus Aline net was ingetreden en er ten gevolge daarvan de nodige connecties had.

De jaren vijftig gleden voorbij op vreugdevolle tonen die mij grotendeels ontgingen: *Singing in the Rain* van Gene Kelly, *De Lichtjes van de Schelde* van Bobbejaan Schoepen, Elvis Presley, Chuck Berry, Frank Sinatra, Harry Belafonte. Wat mij uit deze periode nooit is ontgaan, ondanks al de moeite die ik er in de loop der volgende jaren voor over had om de herinnering uit te wissen, is de onderkoelde weemoed die ik voelde wanneer de muziek van Miles Davis door de radio galmde. Nee, door de radio gleed. Vooral dan wanneer ik elke avond van mijn zogenaamde jaarlijkse week vakantie waarin ik helemaal alleen achtergelaten werd bij de meest hatelijke tante die vader Pascal ooit had, tante Margriet,

door haar verplicht werd elke avond voor het slapen gaan zwijgzaam aan een raampje te gaan zitten met uitzicht op de meest desolate, de meest weerzinwekkende, akelige Pennepoelstraat in de meest verfoeide fabrieksstad Mechelen. Tot hier enkele superlatieven.

Het wonder geschiedde jaren later. Acht jaar na *Expo '58* die, jawel, werd geopend door Koning Boudewijn, de expo die symbool stond voor de naoorlogse vooruitgang en waar in Brussel de hele wereld te kijk stond, was vader Pascal meer en meer alleen weg van huis, dat viel op. Zeker driemaal per jaar. Op dat soort verlaten ogenblikken daalde de rust opnieuw neer in het witte huis en in mijn gemoed. Vooral dan in mijn gemoed aangezien in het huis nog andere mensen rondliepen, in de eerste plaats mijn broer, die van zichzelf vond dat hij vader moest vervangen wat dwingelandij en decibels betrof. Niet voor een dag, maar minstens voor een week of meer. Bij mijn weten begon moeder Madeleine dan ook voor het eerst in haar leven met de radio mee te neuriën, *La Bohème* van Charles Aznavour of *The Sound of Silence* van Simon & Garfunkel. Dat was mij vroeger nooit opgevallen. Omdat zij het nooit deed. Waarlijk, zij voelde zich alleen, had haar twijfels over wat er morgen zou gebeuren. Ongevraagd zei ze dan dat vader

alweer weg was voor zijn werk, maar aan haar gelaat te zien, aan de ingehouden tranen in haar ogen, geloofde zij niet eens haar eigen woorden.

Met de puberteitsjaren die mij op de nek en in het lijf vielen, het was ondertussen 1966, kwamen voor mezelf ook de vragen, sommige antwoorden erop en af en toe het inzicht op de situatie die lastiger leek te worden met de dag. Vader Pascal was niet de gemakkelijkste persoon, maar mijn broer moest voor hem niet onderdoen. Het feit dat deze één jaar ouder was dan ik en altijd zou zijn gaf hem in zijn optiek alle rechten tot heerschappij. Maar er was meer aan de hand. Langzamerhand werd mij dat duidelijk. De echte redenen lagen niet zozeer in mijn karakter dat zich tegen beide heren begon af te zetten, ze lagen verborgen in het stilzwijgen van mijn beide ouders, in de geheimen die toegedekt bleven zoals de graftombe van Lazarus.

Enerzijds had de techniek zijn intrede gedaan in de publiciteitswereld, zodat het handmatig tekenen van brochures achterhaald raakte en gedoemd was te verdwijnen. Alles zou nu overschakelen op fotografie, zoals Albert jaren geleden reeds voorspeld had. En zo geschiedde. Vader Pascal stopte op zijn veertigste verjaardag

met publiciteitsteken, dus met zelfstandig werk, dus ook met geld verdienen als ... artistiek ambtenaar. Hij zou zich voortaan alleen nog inlaten met schilderen wat in principe een hobby zonder bediendenstatuut was. Hoe hij dat zou klaarspelen? Vermits hij zichzelf onomwonden geniaal vond, wat misschien een kern van waarheid inhield voor wat zijn schilderkunst betrof, was het een koud kunstje om zelfstandige ondernemers uit de buurt met een teveel aan zwart geld die hij vrienden noemde, hun echtgenote of dochters te laten vereeuwigen op een schilderij. Een job in loonverband die hem niets anders dan regels en belastingen oplegde kon hij namelijk missen als kiespijn.

Anderzijds gebeurde in moeder Madeleine's familie wat vroeg of laat ook in de meeste rijke families gebeurt: na het overlijden van Maria Bleys moest een erfenis van miljoenen verdeeld worden, nijd en afgunst onder de erfgenamen zorgden voor jarenlange ruzies en vetes, maar iedereen, mijn ouders inbegrepen, werd onverdiend steenrijk. Vader Pascal moet in zijn vuist hebben gelachen toen hij zijn ontslag bij Usico in Brussel ging aanbieden, ditmaal met zijn *déesse*, zoals zijn alweer nagelnieuwe Citroën DS werd genoemd, met een gelukzalige glimlach op zijn gelaat bij de gedachte aan het

mooiste werkwoord waarvan alleen zeldzame mensen in hun leven mochten genieten: “erven, véél erven”.

“Die Citroën is een wagen zoals een vrouw moet zijn,” hoorde ik hem op een dag tegen Albert zeggen, “of tenminste zou moeten zijn.”

“Hoe is dat dan?”

“Elegant, mooi en gestileerd van buiten, zacht en warm van binnen.”

“Ge bedoelt het aerodynamische uiterlijk, de perfecte wegligging en de hydropneumatische ophanging?” Zelfs Albert kon wel eens spottend uit de hoek komen.

“Zoiets. Er is maar één groot probleem met die auto.”

“Zoals met die vrouw, veronderstel ik. En dat is?”

“Roest.”

“Roest?”

“Ja, roest, nondestomme.”

Sinds hij getrouwd was, gebruikte vader Pascal dit laatste woord als krachtterm omdat hij “godverdomme” niet in de mond mocht nemen van moeder Madeleine.

“Die auto roest omdat het een Franse auto is.”

“Ja? Zijt ge daar wel zeker van?”

“In Frankrijk hebben ze geen verstand van roest.”

“Ah nee?”

“Daarvoor regent het er niet genoeg.”

Niemand wist of hij nu meende wat hij zei. Of hij het bedoelde als grap? Dus werd zijn volgende wagen een Opel Kapitan, een grote blikken doos, donkerblauw, omdat hij ervan uitging dat blik niet roestte.

“En het grote voordeel van die Opel is,” dit voegde hij er in een later stadium aan toe, “dat er achteraan plaats genoeg is voor die ganse nest jongeren,” waarmee hij dan zijn kinderen omschreef.

Over die erfenis van miljoenen werd hoe dan ook met geen woord gerept, daarmee bedoel ik: tegen mij. Ik wist niet eens of hijzelf geld op zijn naam had gekregen, zou krijgen, of dat alles op moeders naam was geregistreerd. Waar ik ook het gissen naar had was of hij moeder zou trouw blijven, haar al dan niet zou verlaten als dit inderdaad zo niet was. Alles kon en moest ik merken aan hun gedrag en hun manier van handelen. Wat mij persoonlijk betreft, kwam de rust in mijn hoofd er alleen op dat soort ogenblikken dat hij weg was van huis of ikzelf naar school in Aalst. Wanneer dat niet lukte,

sloot ik me op in mijn kamer, ja ik deelde een kamer met mijn broer, want die zat toch meestal op pensioonaat in Dendermonde omwille van gedragsproblemen en slechte resultaten. Op die kamer kon ik me dan uitleven in schetsen, tekeningen van verre stranden, palmbomen en ondergaande zonnen, want het zag er naar uit dat ik gewild of ongewild op vader geleet wat tekentalent betrof. Waar ik belachelijke gedichten kon schrijven over maansikkels, mistige dagen en liefdesverdriet. Als ook dit mij na uren te saai werd, ging ik wandelen in het “bos” aan het einde van de straat. Sedert mijn kinderjaren noemde ik dit zowaar een bos ook al bestond het uit amper een paar rijen Canadese populieren met een gracht er tussenin op de grens tussen Haaltert en Nieuwerkerken.

Vluchten in persoonlijke dromen was één zaak, de werkelijkheid in deze wereld was een andere. Dit jaar, 1968, was op dat vlak inderdaad een vreemd jaar. Meer zelfs, het was bij momenten angstaanjagend voor wie geregeld de krant las of naar het nieuws op TV keek. En niet alleen omwille van de Vietnamoorlog die was uitgebroken. In januari al sloeg de vlam hier in de pan met massaal protest van de Vlaamse studenten, die de slogan "Leuven Vlaams" lanceerden en waarbij eigenlijk voorbijgegaan

werd aan het feit dat het niet alleen over Walen ging, maar ook over studenten uit de Franstalige Vlaamse bourgeoisie. Vader begreep helemaal niet waarom er op school alweer werd gestaakt, waarom ik meeliep in een betoging doorheen de stad Aalst in plaats van op de schoolbank te zitten. Drie maand later, in April, werd Martin Luther King vermoord, waardoor zijn droom van geweldloosheid niet alleen genegeerd werd, maar verbrijzeld. Het leek alsof de ganse wereld in opstand kwam met de Mei revolte in Parijs, waarover hier niet eens één woord werd gezegd, ondanks het feit dat vader Pascal op zijn herhaalde reizen naar het zuiden de stad Parijs rakelings moest voorbijrijden. Amper een maand later, zes juni, was het de beurt aan Robert Kennedy, de broer van JFK, om neergeschoten te worden. Met dit soort wereld leken mijn ouders weinig uitstaans te hebben.

Want wanneer vader Pascal, in de namiddag van diezelfde zwaarbewolkte zes junidag geheel onverwacht belde dat hij een uur later zou thuiskomen van Frankrijk, heb ik moeder zien rechtspringen van vreugde. Dat herinner ik me. Aan het plotse gerammel in de keuken moest zij aan het koken geslagen zijn. Iets met lekkere saus dit keer. Het hemelse moment brak aan: de Opel Kapitan kwam de oprit opgereden en viel

stil voor de garagepoort. Aan de snelheid, het enthousiasme, de oerkracht te zien waarmee moeder hem rond de hals vloog, moet ik deemoedig toegeven dat zij smoorverliefd was op hem. Dat zij hem graag zag. In het Nederlands: dat zij hem echt liefhad. Ook na vier kinderen. Vanzelfsprekend mochten wij, mijn twee zussen en ik - mijn broer zat zoals gezegd op pensioonaat - hem even een timide zoen op de wang geven voor een kortstondige knuffel, waarna wij elk een appel kregen.

“Hier, speciaal voor u meegebracht van het zuiden,” zei hij dan.

Ik herinner me niet meteen waar ik het meest naar keek, naar de appel of naar de hand die hem gaf. Toch heb ik daarover een sterk vermoeden, want het was een grote, gele, ronde, zoete appel, de beste appel waarin ik ooit heb mogen bijten. Een *Golden Delicious*. Het was alsof ik de zoete zon voor een keer helemaal alleen mocht opeten.

Plots en redelijk onverwacht mochten wij in de zomer van 1968 allemaal mee naar datzelfde zuiden. En even plots was vader de held want hij had zijn opdracht tot een goed einde gebracht: een eigendom gekocht in de *Roussillon*, de Franse Pyreneeën, zij het dat de ware betekenis van dat woord “opdracht” niet meteen werd

gedefinieerd. De Opel Kapitan zat eivol. Bagage in de koffer, moeder comfortabel met bewegingsruimte vooraan, de kinderen achteraan zoals in een blik, de jongens aan de ramen, de meisjes in het midden. Zo hoorde dat volgens een ongeschreven regel. En de reis, die om vier uur 's morgens was begonnen wanneer het nog donker was, duurde lang, heel lang. Vaders principe was: in één keer en langs de gewone weg, waarmee hij bedoelde: geen autosnelweg, geen *péage*. Dat lukte onmogelijk. Maar het was zijn idee. In elke stad - en dat waren er veel - verloren wij minstens een half uur in files en aan verkeerslichten.

Maubeuge, Vervins, Reims. Toen de dageraad aanbrak en het eerste licht door de ramen links in de auto viel, volgde ik de rode bol van de zon achter het voorbijschuivende landschap. Droomde ondertussen van een betere wereld. Zo had ik het ook onthouden van de Mei revolte in Parijs enkele maanden geleden, waar iedereen het in het nieuws en in de kranten over had. Vader vloekte bijwijlen op een chauffeur die voor hem aan een te traag tempo bleef hangen. Meestal was iedereen die voor hem bleef hangen te traag. Of hij was gewoon geïrriteerd door de last die hij moest meezeulen. Om de paar uren hield hij even halt zodat wij de benen en armen

konden strekken, een ei te eten kregen dat moeder heel vooruitziend had gekookt en meegebracht. Te ver in het landschap mochten wij niet lopen, want hij was gehaast.

Troyes, Dijon, Mâcon, Lyon. Tussendoor, en omdat ik moeilijk de kaap van twintig uur zitten kon halen zonder een fatsoenlijk gesprek of idee, las ik het boek *“Ik Jan Cremer”* dat ik had weggemoffeld in mijn hemd. Zoals de geschiedenis heeft uitgewezen had het boek op korte tijd een benijdenswaardige reputatie opgebouwd. Iemand zou later schrijven: *‘Woedende moeders maakten er de kachel mee aan, vaders wierpen het in drift uit het raam, en zonen en dochters probeerden krampachtig het stiekem nieuw gekochte exemplaar van het boek te redden van een tweede ouderlijke ondergang.’* Maar ik vond mezelf eerlijk genoeg om toe te geven dat ik het niet “stiekem” had gekocht. Ja, op school had je nu eenmaal ook relaties. Daarom zat ik het gewoon in de auto op de achterbank te lezen, terwijl hij aan het stuur moest blijven zitten. Hij was niet voor niets de chauffeur. Nooit heb ik vader Pascal trouwens geassocieerd met iemand die boeken las, of wist wat er in boeken geschreven stond, behalve over schilderkunst, maar aan de woede in zijn ogen te zien en aan de decibels van zijn scheldwoorden

te horen kon ik voor eens en altijd uitmaken dat hij op zijn minst 'iets' tegen me had. Nee, vanaf dit ogenblik wist ik het zeker. Wat dan? Het feit alleen dat ik zeventien was, was wellicht voldoende.

Valence, Avignon, Nîmes. De zon ging onder zoals zij was opgekomen: in oranje-rood. Ditmaal aan de rechterkant van de wagen. Voor mij was dit telkens het mooiste moment van de dag, het moment van bezinning over gedane taken, geleden gedachten en gemiste kansen. De mooiste kleuren, de verste verten voor de stoutmoedigste dromen. Mijn ultieme betrachting, vrees ik, stond nu wel vast: vluchten uit deze dwangbuis van het ouderlijk gezag. Dit had niet eens iets te maken met de tijdsgeest van studentenrevolte, noch met Jan Cremer. Mijn vraag werd met verloop van dagen meer concreet: was ik dan zò anders dan mijn vader op diezelfde leeftijd?

Nu het donker was geworden en de uiteindelijke bestemming nog veel te ver lag, werd het inderdaad zoeken naar slaapgelegenheid. Er was geen alternatief. Alleen al dit zoeken was een avontuur op zich, gezien er helemaal niets was voorzien of gereserveerd. Eén dag om tot die verre bestemming te raken was dus een complete

illusie. En een grote misvatting van vader Pascal. Het leek dus echt een sprong in het duister te worden wanneer wij de autoweg verlieten en lukraak het ongekende Franse landschap in duisternis indoken, op zoek naar een welkom lichtpunt. De tijd kroop vermoeid verder alsof hij zo meteen wilde stilvallen. Niets te zien, geen benul van waar wij rondreden. Maar uiteindelijk zag ook een blinde soms het licht op plaatsen waar het niet werd verwacht, een onooglijk dorp in een onbekend en donker landschap, waar alleen boomstammen langs de weg kort opflitsten in de koplampen van de auto, *un tout petit village*, neonlicht aan een lage gevel met het woord “hotel” dat op dit uur nog wilde branden.

De volgende dag. Eens Montpellier, Béziers, Narbonne achter ons lagen, klaarde vader Pascals gemoed op in evenredigheid met het landschap dat van uitzicht was veranderd. Het was zuiders, warm en het geurde naar onbekende bloemen. Bijgevolg kwamen wij, de kinderen, ook weer tot leven. Hier stond iets voor de deur dat wij niet kenden: zon, bergen en mysteries. Afrit Perpignan, waar wij de *Route Nationale* definitief achter ons lieten, voelde aan als een bevrijding. Hier pas trokken wij het echte binnenland in langs de *Route Départementale D66*, landelijke banen afgezoomd met oleanders,